

DOKKINO

OPETUSMATERIAALI 2015

KOTKANPOIKA

Kahdeksanvuotias intiaanipoika Sage viettää aurinkoiset kesäpäivänsä leikkien, uiden ja kalastellen joessa. Tulee kuitenkin päivä, jolloin hänen vanhempansa ilmoittavat muutosta Pohjois-Norjaan ja Sagen tulee aloittaa uusi koulu täysin vieraassa kulttuurissa, vieraan kielen ympäröimänä. Uudessa koulussa Sage on luokan ainoa poika, jolla on pitkät hiukset ja letit, eikä hän puhu lainkaan norjaa. Sage on kuitenkin neuvokas ja reipas poika – keksiikö hän keinon kertoa kulttuuristaan luokkatovereilleen?

Ohjaus: Gry Elisabeth Mortensen

Teemat: kulttuurit, kulttuurierot, maahanmuutto, alkuperäiskansat, erilaisuus, vahvuus, kielet

YHTEISKUNNALLINEN ELOKUVA-ANALYYSI

Pohdittavaa:

1. Elokuvan päähenkilö Sage muuttaa kotimaastaan toiselle puolelle maapalloa ja käy koulua, vaikkei osaa paikallista kieltä. Pohdiskelkaa seuraavia asioita ryhmissä tai pareittain:
 - Oletko joskus itse muuttanut toiselle paikkakunnalle ja vaihtanut koulua? Miltä paikkakunnan tai koulun vaihtaminen on tuntunut? Oliko helppoa saada kavereita uudelta luokalta? Mikä oli haasteellisinta?
 - Onko luokallasi joku, joka on muuttanut toiselta paikkakunnalta ja tullut juuri sinun luokallesi? Kysy hänen kokemuksiaan siitä, miltä muuttaminen ja uusiin luokkatovereihin tutustuminen tuntui.
2. Sage saa luokaltaan uusia ystäviä ja oppii pikku hiljaa kommunikoimaan norjan kielellä. Onko sinulla ystäviä, jotka puhuvat kanssasi eri kieltä? Ymmärrättekö aina toisianne? Voiko mielestäsi ystävyystyä, vaikkei täysin ymmärtäisi toista? Perustelee.
3. Selvitä seuraavat käsitteet:
 - kulttuuri

- kulttuurierot
- kulttuurishokki
- maahanmuuttaja
- alkuperäiskansa

4. Joskus ihmisillä on erilaisia ennakkokäsityksiä, mielikuvia ja niin sanottuja stereotyyppioita eri asioista, joita he eivät välttämättä ole itse kokeet ja nähneet. Sage esimerkiksi kuvitteli, että kaikilla norjalaisilla pojilla on pitkät hiukset kuten hänelläkin, mutta lopulta asia ei ollutkaan niin. Pohtikaa seuraavia asioita ja keskustelkaa niistä ryhmissä tai pareittain:
- Minkälaisia ennakkokäsityksiä sinulla on maista tai vaikkapa paikkakunnista, joissa et ole ikinä käynyt? Valitse kaksi maata tai paikkakuntaa, joissa et ole käynyt ja kerro minkälaisia mielikuvia sinulla niistä on.
 - Oletko joskus kuullut, minkälaisia mielikuvia matkailijoilla on Suomesta? Pitävätkö ne mielestäsi paikkansa?

Tehtävää:

1. Kuvittele, että muuttaisit toiselle puolelle maapalloa. Mitä kertoisit elämästäsi Suomessa ja suomalaisesta kulttuurista? Leikkaa sanoma- ja aikakauslehdistä kuvia ja tee kuvakollaasi suomalaisuudesta ja omasta elämästäsi Suomessa. Esitellä kuvakollaasit luokassa toisillenne.
2. Oletko itse tai onko joku muu luokallasi muuttanut Suomeen jostain toisesta maasta tai onko sinulla tai luokkatoverillasi sukujuuria muista kulttuureista? Tehkää kuvakollaasit omasta synnyinmaastanne tai alkuperäiskulttuuristanne ja käykää ne luokassa läpi. Minkälaisia kulttuurieroja huomaatte? Mikä on kuvakollaaseissa yhteistä?
3. Onko sinulla sukujuuria joissakin muissa maissa tai kulttuureissa tai onko sukusi lähtöisin joltain toiselta paikkakunnalta? Piirrä sukupuu ja mainitse, miltä paikkakunnalta tai mistä maasta kukin henkilö on alunperin kotoisin. Pyydä tarvittaessa vanhemmiltasi tai sukulaisiltasi apua.
4. Leikki: Kaukana kotoa
Oppilaat piirtävät tai kirjoittavat erillisille papereille viidestä kymmeneen mieluisinta asiaa heidän elämässään liittyen kouluun, kotiin, perheeseen, harrastuksiin. Sitten opettaja kertoo, että maahamme on yhtäkkiä tullut suuri tulva tai muu luonnonkatastrofi, ja joudumme kaikki lähtemään kotoamme. Kukin saa ottaa mukaansa vain yhden lapuilla olevista asioista. Muut laput revitään. Oppilaat mielikuvamatkaavat ja –muuttavat maahan, jonka kieltä he eivät ymmärrä, josta he eivät tunne ketään ja jossa kaikki tuntuu oudolta ja erilaiselta.
Miltä tällainen muutos tuntuisi? Mitä niistä asioista, joita joutui jättämään taakseen, kaipaisi? Millaista apua toivoisi uudessa maassa saavansa? Miten toivoisi lasten ja aikuisten suhtautuvan?
5. Sage esittää koko koulun edessä amerikanintiaanien powow-tanssin. Sagen koulutoverit eivät olleet aiemmin vastaanlaista tanssia nähneet. Onko sinulla jokin erityistaito tai harrastus, jonka haluaisit esitellä muille? Miettikää kaikkien oma erityistaito ja pitäkää

luokassa teemapäivä tai teematunti, jolloin jokainen saa esitellä oman erityisosaamisensa tai kertoa omasta harrastuksestaan. Jos et keksi omaa erityistaitoasi, voit miettiä taitoa, jonka haluaisit jonakin päivänä vielä oppia ja kertoa siitä muille.

6. Pitäkää tunti, jolloin opetatte jotakin osaamanne taitoa muille. Mieti, mitä kaikkea haluat taidostasi kertoa ja kuinka sen voisi opettaa muille lyhyessä ajassa. Voitte jakautua pienryhmiin, joka jokainen opettaa yhden taidon muille.
Onko esimerkiksi hevosten piirtäminen bravuurisi? Osaatko pompotella footbagia? Oletko taitava tekemään sanaristikoita? Osaatko tanssia ja voisitko opettaa esimerkiksi yhden tanssiliikkeen?
7. Jakakaa luokka pienryhmiin. Kukin ryhmä valitsee vuorotellen yhden vieraan kulttuurin. Etsikää tietoa lapsuudesta/nuoruudesta eri kulttuureissa ja esittäkää löytämäne pienen näytelmän muodossa.
Mitä valitsemanne kulttuurin lapset tekevät vapaa-ajallaan? Täytyykö heidän käydä töissä vai käyvätkö he koulua? Mitä he harrastavat tai leikkivät? Auttavatko lapset kotitöissä?
8. Sage saattoi tuntea ensimmäisinä koulupäivinänsä ulkopuoliseksi, kun ei osannut vielä kieltä eikä pystynyt kommunikoimaan muiden kanssa niin hyvin kuin olisi ehkä halunnut. *Oletko sinä tuntenut koskaan itseäsi ulkopuoliseksi?*
Leikkikää seittileikkiä luokan yhteishengen rakentamiseksi.

Seittileikki

Leikkijät seisovat piirissä. Leikin aloittajalla on iso lankakerä, jonka pään hän sitoo sormensa ympärille niin, että se varmasti siinä pysyy. Hän sanoo oman nimensä ja lisää nimen perään esimerkiksi jonkin itseään kuvaavan adjektiivin (lines iloinen) tai vaikka mielielokuvan tai lempikirjan ja heittää sitten lankakerän jollekin toiselle piirissä. Leikki jatkuu, kunnes kaikki ovat saaneet kertoa itsestään jotakin. Lankaverkosto kulkee ristiin rastiin. Kokeilkaa purkaa lankaverkko järjestyksessä.

ESTEETTINEN ELOKUVA-ANALYYSI

CASTING

Casting, eli elokuvan henkilöiden valinta, on dokumentaristille merkittävä asia, vaikka dokumenttielokuvan parissa ei castingista puhuta niin usein kuin fiktioelokuvan kohdalla. Päähenkilö vaikuttaa suuresti siihen, tuleeko tarinasta koskettava vai jääkö se irralliseksi. On tärkeää, että katsoja voi myös samaistua dokumentin henkilöihin ja löytää tarinasta kiinnekohtia. Silloin dokumentti on kaikkein vaikuttavin.

Henkilöiden valintaprosessi ei suinkaan ole helppoa ja siinä tulee ottaa huomioon monenlaisia asioita. On tärkeää, että rooleihin valikoituu juuri oikeanlaiset henkilöt. Henkilöiden kautta ohjaaja voi kertoa halutun tarinansa. Yleensä valinta tehdään koekuvausten ja haastatteluiden avulla. Henkilöiden valinnassa on omat haasteensa etenkin silloin, kun valmista käsikirjoitusta ei ole tai kun henkilöt eivät ole ammattinäyttelijöitä. Usein dokumentaristeilla on kuitenkin hyvin erilaiset perusteet valita henkilöitä elokuviinsa, ja monesti perusteet ovat elokuvakohtaisia. Joku luottaa tiettyyn tunteeseen tai henkilökemiaan, kun toiselle tärkeämpää on löytää joku, jolla on mielenkiintoinen tarina.

Lähteet: Elokuvantaju, Wikipedia

Pohdittavaa:

1. Pohtikaa syitä, minkä takia ohjaaja on valinnut juuri Sagen elokuvan päähenkilöksi. Miettikää, miksi hän on halunnut kertoa juuri tämän tarinan. Luuletko, että hänellä oli ensin aihe vai elokuvan päähenkilö eli Sage?
2. Mieti miltä tuntuisi olla kameran edessä. Oletko itse joskus ollut kuvattavana? Luuletko, että osaisit olla luontevasti?
3. Mitä haluaisit kertoa itsestäsi, jos joku tekisi sinun elämästäsi dokumentin?
4. Millaisen dokumentin tekisit parhaasta ystävästäsi tai vaikka vierustoveristasi?
5. Mikä elokuvasta jäi parhaiten mieleen? Olisitko toivonut elokuvalta jotain muuta?

Tehtävää:

1. Järjestäkää leikkimielinen koekuvaustilaisuus. Jos teillä on videokamera käytössänne, niin asettakaa se jalustalle ja kuvatkaa tehtävät. Voitte tehdä tehtäviä pareittain tai ryhmissä, jos yksin esiintyminen jännittää.
 - Päätäkää parin kanssa jokin aihe esimerkiksi mukava lapsuusmuisto, hauskat juhlat, huono aamu, hauskin koulupäivä. Kertokaa kameran edessä mahdollisimman elävästi aiheestanne.
 - Valitse jokin esine, asia tai aihe, johon purat suuttumuksesi ja vihasi. Tässä tehtävässä on sallittua huutaa ja raivota. Anna tunteesi näkyä!
 - Opettaja kirjoittaa tilanteita ja tunnetiloja ylös lapuille ja laittaa ne koriin (esim. lottovoittajan ensihetket, roskaamisesta suuttunut talonmies, ujo työnhakija haastattelussa, eksynyt turisti ulkomailla). Jokainen ottaa ”koekuvausvuorollaan” lapun ja esittää tilanteen muille mahdollisimman spontaanisti ja elävästi.
2. Juonen avulla kerrotaan elokuvan tarina. Elokuva saattaa koskettaa, yllättää, vihastuttaa tai ilostuttaa. Elokuva voi myös opettaa. Miten Kotkanpoika-dokumentin juoni kehittyy? Mistä se alkaa, mikä on sen käännekohta, mihin se loppuu? Piirrä elokuvasta juonikaavio, johon merkitset sen merkittävimmät tapahtumat. Voit myös leikata lehdestä kuvia, jotka sopivat

parhaiten juonenkäänteisiin.

3. Suunnittele dokumentille jatko-osa esimerkiksi viiden vuoden päähän. Minkälaista Sagen elämä on viiden vuoden kuluttua ja missä hän asuu? Onko hän vielä yhteydessä norjalaisiin ystäviinsä? Vieläkö hänellä on pitkät hiukset? Mitä hän harrastaa ja tanssiiko hän vielä intiaanitantsseja? Tehkää jatko-osasta kertomus, ajatuskartta tai näytelmä.
4. Palaa ajatuksissasi johonkin elokuvan kohtaukseen, mikä jäi sinulle mieleen: Luo mahdollisimman tarkka tunnelma valitsemastasi kohtauksesta piirtämällä/maalaamalla siitä kuva. Mieti kuvan henkilöiden tai asioiden asettelua, kuvan värejä, valoa, kuvakulmaa jne. Miten eri tunteita voi kuvata?